

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ІНОЗЕМНА МОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять

з навчальної дисципліни

підготовки докторів філософії

зі спеціальностей 011 «Науки про освіту», 051 «Економіка»,
056 «Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік і
оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
073 «Менеджмент», 074 «Публічне управління та адміністрування»,
075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології», 242 «Туризм»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою іноземних мов та перекладу,
протокол № 13 від 22.04. 2016 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Іноземна мова» є формування іншомовної комунікативної компетентності в академічній, науковій і професійній сферах в усній та письмовій формах.

У ході практичних занять здобувач набуває професійних компетентностей та практичних навичок роботи з вирішення прикладних задач професійної діяльності.

Відповідно до програми навчальної дисципліни «Іноземна мова» на практичні заняття відводиться 60 год. навчального часу.

Практичні заняття з навчальної дисципліни «Іноземна мова» проводяться в аудиторіях Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

На практичних заняттях рекомендується використовувати мовні (лексико-граматичні) і мовленнєві комунікативно спрямовані вправи: трансформаційні, на техніку перекладу, підстановку, доповнення, скорочення і розширення речення; питально-відповідні вправи; вправи на розкриття змісту тексту, знаходження в тексті окремих місць, абзаців, а також речень, що ілюструють певні положення і відповідають на попередньо поставлене питання або розкривають попередньо складений план; завдання на встановлення в тексті невідповідностей із запропонованими положеннями; самостійне членування тексту на смислові частини і визначення заголовків до них; складання плану; скорочення абзаців і речень.

Варто також практикувати вправи на виявлення логічного стрижня статті, на тематичне узагальнення основних думок. Обговорення тексту повинно виходити за рамки простого відтворення його змісту. Висловлювання (підготовлені й неготовлені) мають включати пояснення іноземною мовою окремих положень, графіків і процесів (згадуваних у тексті), елементи критичного аналізу, відповідні коментарі та оцінки, короткі повідомлення на задану тему. За такою тематикою для розвитку навичок усного мовлення перевага повинна віддаватися професійним питанням, які пов'язані з науково-пошуковою роботою аспіранта.

При підготовці до конкретного практичного заняття в межах виконання відповідного завдання (табл. 2.1) здобувачі формують переклади, реферати, доповіді, які відповідають зазначеним викладачем вимогам, та захищають їх під час аудиторного заняття перед викладачем і аудиторією одногрупників.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання для практичних занять, які передбачені навчальним планом і програмою навчальної дисципліни для засвоєння теоретичних знань і практичних навичок, наведені в табл. 2.1.

Перелік тем та завдань для практичних занять

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
Змістовий модуль I. Професійна комунікація: теорія і практика.						
1.	Тема 1. Текст за спеціальністю як об'єкт наукового пізнання.	Знання особливості наукової літератури (лексичні, граматичні, стилістичні). Здатність до перекладу текстів за спеціальністю.	Характеристика функціональних стилів. Особливості наукової літератури (лексичні, граматичні, стилістичні). Фахова термінологія. Аналіз особливостей наукових текстів (на конкретних прикладах). Практика з перекладу наукових текстів за спеціальністю.	6		Основна: [1; 2; 15; 23; 26] Додаткова: [28; 31]
2.	Тема 2. Переклад іншомовних текстів за спеціальністю: теоретичні аспекти, практичні завдання.	Знання видів перекладу, особливостей перекладацької діяльності, можливостей ІКТ. Здатність до перекладу текстів за спеціальністю й інтерпретації їх змісту.	Сутність поняття "переклад". Основні види перекладу. Сутність процесу перекладу. Особливості перекладацької діяльності. Застосування сучасних комунікаційно-інформаційних засобів. Завдання на переклад текстів за спеціальністю.	6		Основна: [2; 3; 15; 26]. Додаткова: [31]
3.	Тема 3. Перекладацька діяльність. Сутність перекладацької компетентності.	Знання моделі аналізу тексту, лексичних особливостей наукової літератури, перекладацьких процедур. Здатність до перекладу текстів за спеціальністю й інтерпретації їх змісту.	Модель аналізу тексту. Багатозначність слів, пошук еквівалентів. Безеквівалентна лексика, інтернаціоналізми, "фальшиві друзі перекладача". Перекладацькі трансформації, способи компенсації змістових втрат при перекладі, контекстуальні заміни. Складники перекладацької компетентності. Практика з перекладу наукових	6		Основна: [1;4;16]. Додаткова: [29; 34]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
			текстів.			
4.	Тема 4. Способи компресії змісту наукових текстів.	Знання сутності реферування й анотування, їх види. Здатність до перекладу текстів за спеціальністю й компресії їх змісту.	Реферування й анотування (призначення, структура, лінгвістичні особливості). Види анотацій (описова, реферативна) і рефератів (реферат-конспект, реферат-резюме, оглядовий реферат). Користування словниками і довідковою літературою. Практика з перекладу і компресії змісту наукових текстів.	4		Основна: [2;8;18]. Додаткова: [28; 33]
Разом за змістовим модулем I				22 годин		
Змістовий модуль II. Наукова комунікація: тренінг.						
1.	Тема 1. Наукове письмо.	Знання побудови наукових статей, цитування, складання резюме, графічного оформлення. Уміння написання наукового тексту.	Побудова наукових текстів, стратегії їх написання, особливості цитування, складання резюме, графічного оформлення. Тренінг з написання наукового тексту.	16		Основна: [8; 9; 17]. Додаткова: [30; 31]
2.	Тема 2. Спілкування на тему наукової роботи.	Знання мовленнєвих засобів усної презентації наукової роботи. Здатність до обговорення її результатів.	Дисертаційна робота (актуальність проблеми дослідження, теоретична та практична значущість, наукова новизна, виклад змісту роботи, основні висновки). Підготовка повідомлення з теми наукової роботи (монологічне мовлення), обговорення її результатів (діалогічне мовлення).	16		Основна: [4;5]. Додаткова: [29; 35]
3.	Тема 3. Міжнародні науково-	Знання структури, мовленнєвих	Презентація доповіді (структура, розподіл часу на основні етапи	6		Основна: [1;4;16]. Додаткова:

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
	практичні конференції: підготовка доповіді, дискусія.	кліше презентації: привітання. Здатність до складання презентації, обговорення результатів наукової роботи.	презентації). Мовленнєві кліше презентації: привітання, представлення змісту основних частин, відповіді на питання, реагування на складні й незручні питання тощо). Основні «формули» спілкування в ситуаціях, пов'язаних з участю в міжнародних наукових конференціях. Тренінг з написання наукового тексту.			[29; 34]
Разом за змістовим модулем II				38 годин		
Разом за навчальною дисципліною				60 годин		

*ПЗ – програмне забезпечення

3. ТИПОВИЙ ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №: 27

Роздрібна торгівля

Змістовий модуль 2. Наукова комунікація: тренінг.

Тема 4. Спілкування на тему наукової роботи.

Завдання: формування іншомовної комунікативної компетентності з теми наукового дослідження.

Мета заняття: Розвиток навичок: аудіювання; монологічного і діалогічного мовлення за темою.

Основні теоретичні відомості: лексико-граматичні основи, теоретичні та практичні основи діалогічного та монологічного мовлення.

Хід роботи.

I. Вступна бесіда (10 хв).

Згадати, які теми з економіки вже вивчені, чи пов'язані вони між собою і як саме, якою була б доцільною наступна тема і чому.

II. Введення нової теми за допомогою ілюстрацій з зображенням різних видів точок роздрібною торгівлі (15 хв).

A. Питання до студентів.

Що зображено на ілюстраціях?

Який економічний термін застосовується для означення різних видів магазинів?

Які види точок збуту ви знаєте?

Що продають у цих точках збуту?

Хто купує цей товар?

Як називається цей бізнес?

Б. Короткий вступ викладача про одну з найцікавіших тем економіки – малий бізнес, про ту економічну діяльність, де людина може стати сама собі хазяїном, віднайти свою нішу у бізнес-просторі і працювати на користь собі і державі; про план роботи над темою "Роздрібна торгівля", який включає цікаві розповіді про бізнесменів із різних країн світу, що працюють у цьому бізнесі, про їх поразки і перемоги, про нележку, але захоплюючу творчу працю, про економічні і морально-етичні засади цього бізнесу, про секрети розміщення товарів у магазинах, про можливості розширення цього бізнесу і навіть вихід на міжнародний ринок, про те, як проводити анкетування покупців, якщо ви вирішили взятись за роздрібну торгівлю і багато іншого корисного і цікавого.

ІІІ. Введення нової лексики (15 хв).

Командна гра: хто знає найбільше термінів, пов'язаних з роздрібного торгівлею.

ІV. Аудіювання (5 хв). Основні види магазинів роздрібною торгівлі у Великобританії.

Завдання:

- а) прослухати текст і сказати, які нові назви магазинів студенти почули;
- б) прослухати текст ще раз і сказати, яка різниця між гіпермаркетом, супермаркетом, універмагом і торговельним центром.

V. Читання тексту про основні поняття роздрібною торгівлі (20 хв)

Завдання до тексту:

- а) заповнити картки з написаним текстом, у якому пропущені назви магазинів роздрібною торгівлі;
- б) розказати про основні види магазинів роздрібною торгівлі у Великобританії.

VI. Дискусія (30 хв).

1. Кожен підприємець прагне добитись успіху, заробити грошей, щоб розширити свій бізнес. Уявіть, що ви – англійський бізнесмен і володієте мережею магазинів із продажу готового одягу. Ваш бізнес непогано розвивається, тому ви вирішили вийти на ринок Америки. Які проблеми вам необхідно буде вирішувати, щоб вийти на американський ринок та утриматись на ньому?

Слід записати проблеми на дошці і в конспектах; ознайомитись з новими словами.

2. А тепер слід порівняти список проблем із міркуваннями Дженет Мур, британського професора, яка займається вивченням роздрібною бізнесу.

р. 26, ex. 3. New Insights into Business (8 проблем).

3. Опишіть більш детально, що означає, на вашу думку, кожна з цих проблем.

4. Які з них ви вважаєте найсуттєвішими і чому?

VII. Аудіювання тексту (30 хв).

Зараз ви прослухаєте інтерв'ю, у якому професор Дженет Мур висвітлює найважливіші на її думку, проблеми, які повинен мати на увазі британський власник роздрібного бізнесу з продажу готового одягу при виході на американський ринок. Після прослуховування інтерв'ю, дайте відповідь на питання:

1. Скільки основних проблем окреслила професор і в якій послідовності?

Прослухайте інтерв'ю ще раз і дайте відповідь на такі питання:

2. Як професор Дж. Мур розкрила зміст цих проблем?

3. Якими новими аргументами або деталями це інтерв'ю розширило ваші знання про проблеми пов'язані з виходом британського роздрібного бізнесу на американський ринок.

VIII. Граматика (35 хв).

А. Викладач зачитує речення. Студенти мають визначити, які з них у активному, а які у пасивному стані.

Б. Командна гра: команда № 1 складає речення у активному стані, команда № 2 – трансформує їх у пасивний стан і навпаки.

IX. Підсумок заняття (10 хв).

X. Домашнє завдання (5 хв).

Викласти у письмовій формі свої думки стосовно того, які проблеми стоять перед приватними підприємцями у сфері роздрібного бізнесу в Україні і при виході їх на міжнародні ринки.

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Виконання кожного завдання для практичних занять оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань до практичних занять у межах тем змістових модулів наведено в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Розподіл балів за завданнями та змістовими модулями

Завдання для практичних занять	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Сума балів
	ЗПЗ 1	ЗПЗ 2	ЗПЗ 3	ЗПЗ 4	ЗПЗ 1	ЗПЗ 2	ЗПЗ 3	
Максимальна кількість балів	2	3	3	3	6	6	7	30

ЗПЗ – завдання для практичних занять.

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності здобувача та іншої академічної документації.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна

Література з англійської мови:

1. Англійська мова: основи ведення бізнесу: для студентів економічних спеціальностей: навч. посіб. / І.О. Решетняк, О.О. Олексенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. – 207 с.

2. Іноземна мова за професійним спрямуванням. Кроки до підприємницької діяльності: підручник / Т. А. Борова, Бутковська Н.О. – Х.: ІНЖЕК, 2010. – 334 с.

3. Практика перекладу з англійської мови для студентів економічного профілю: навч. посіб. / Н. Г. Долиніна., З. М. Сучкова, О. В. Іваніга. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2009. – 144 с.

4. Английский язык: основы ведения бизнеса: для студентов, слушателей магистратуры и ВШМБ: учеб. пособие / И. А. Решетняк, И. А. Шаповалова. – Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2005. – 184 с.

5. Финансово кредитная система. Сборник текстов и упражнений: учеб. пособие / Н. Г. Долинина, Н. А. Бутковская, В. Л. Пугачева. – Харьков: ИД «Инжэк», 2003. – 96 с.

6. Справочник по практической грамматике английского языка: уч. пособие / Н. Г. Долинина, З.М. Сучкова, И.М. Шинкаренко. – Харьков: ИД «Инжэк», 2003. – 100 с.

7. Методические рекомендации к реферированию текстов по экономике курса "Английский язык" для студентов 3 – 4 курсов специальностей 7.050103, 7.050206 дневной формы обучения и аспирантов / сост. З. В. Зобова, З. М.

Сучкова. – Х. : Изд. ХГЭУ, 2004. – 44 с.

8. Практические задания по грамматике курса "Английский язык" для аспирантов и соискателей всех форм обучения / сост. Н. М. Лисица, Л. А. Игнатенко. – Х. : Изд. ХГЭУ, 2000. – 36с.

9. Практические задания по грамматике курса "Английский язык" для студентов 1 – 4 курсов всех специальностей всех форм обучения, аспирантов и соискателей / сост. Л. А. Игнатенко, С. Е. Тарасенко. – Х. : Изд. ХГЭУ, 2001. – 48 с.

10. Практичні завдання з граматики навчальної дисципліни "Ділова іноземна мова" для студентів 3 – 5 курсів усіх напрямів підготовки, аспірантів і здобувачів усіх спеціальностей усіх форм навчання / укл. Л. О. Ігнатенко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 32 с.

11. Русско-украинско-английский экономический словарь / сост. Л. А. Игнатенко, М. В. Бондаренко, Н. Г. Долинина – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2005. – 136 с.

12. Ігнатенко Л. О. Тести з ділової англійської мови для економістів : навч. посібн. / Л. О. Ігнатенко, І. О. Решетняк. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2009. – 144 с.

13. Тести з навчальної дисципліни "Англійська мова" для аспірантів, здобувачів та слухачів магістратури державної служби / Л. О. Ігнатенко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2007. – 32 с.

14. Тренувальні вправи, завдання та тести з навчальної дисципліни "Ділова англійська мова" для аспірантів усіх форм навчання / укл. Л. О. Ігнатенко, І. О. Решетняк. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 32 с.

Література з німецької мови

15. Колбіна Т. В. Про бізнес німецькою мовою / Т. В. Колбіна, Л. В. Мельніченко. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2009. – 271 с.

16. Практикум по немецкому языку: учебно-практическое пособие для самостоятельной работы студентов / Т. В. Колбина, Л. В. Мельниченко. – Х.: Изд. ХНЭУ, 2013. – 224 с.

17. Колбіна Т. В. Немецко-русский словарь экономических терминов / Т. В. Колбина, Л. В. Мельниченко. – Харьков: ИД "ИНЖЭК", 2005. – 256 с.

18. Курінна С.Д. Розмовляєте німецькою? – Розмовляйте німецькою! Робочий зошит до навчального посібника / С.Д. Курінна, Л.В. Лукашова, Д.С. Ципіна. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. – 144 с.

19. Лукашова Л.В. Розмовляєте німецькою? – Розмовляйте німецькою! Навчальний посібник. – Х.: ВД "ИНЖЕК", 2010. – 292 с.

20. Achilles U. Marktplatz. Deutsche Sprache in Wirtschaft / U. Achilles, D. Klause, W. Pleines. – DW–CDC–DIHT, 1998. – 187 S.

21. Freyhoff D. Marktwirtschaft. Ринкова економіка : німецько-український навчальний посібник / D. Freyhoff, O. V. Beketova, N. Yzermann. – К. : Вид. УАДУ, 1999. – 156 с.

Література з французької мови

22. Справочник по грамматике французского языка / сост. Е. С. Коцюба, Л. П. Метелина. – Х. : Вид. "ИНЖЕК", – 2005. – 174 с.

23. Безугла І.В. Оригінальні економічні тексти та практичні завдання з навчальної дисципліни "Іноземна мова" для студентів 5-6 курсів спеціальності 8,03050301 "Міжнародна економіка" всіх форм навчання / І.В. Безугла, Л. П. Метеліна. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2012 – 48 с.

24. Безугла І.В. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з теми "Презентація" навчальної дисципліни "Ділова іноземна мова" для студентів IV-V курсів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=151](http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=151).

25. Безугла І.В. Професійно-орієнтовані тексти та завдання з теми "Міжнародна економіка" навчальної дисципліни "Іноземна мова" для студентів IV-V курсів усіх спеціальностей всіх форм навчання. [Електронний ресурс] / Безугла І. В. – Режим доступу: <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=151>.

26. Безугла І. В. Тексти та практичні завдання до самостійної роботи з курсу "Французька мова" для студентів I - III курсів усіх спеціальностей денної форми навчання. [Електронний ресурс] / І. В. Безугла, О. П. Просяник. – Режим доступу: <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=151>.

27. Метеліна Л. П. Вправи та завдання до оригінальних економічних текстів з навчальної дисципліни "Французька мова" для студентів III - IV курсів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. [Електронний ресурс] / Метеліна Л. П. – Режим доступу: [http:// www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=151](http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/category.php?id=151).

5.2. Додаткова

28. Вейзе А. А. Практическое пособие по обучению реферативному переводу / А. А. Вейзе, А. В. Коньшева. – Мн. : МГЛУ, 1997. – 37 с.

29. Куропаткин Я. Б. Читайте английские научные тексты / Я. Б. Куропаткин. – М. : Высшая школа, 1991. – 156 с.

30. Успенская Н. В. Как писать по-английски научные статьи, рецензии и рефераты / Н. В. Успенская, Т. Н. Михельсон. – СПб. : Специальная литература, 1995. – 168 с.

31. Yachontova T.V. English Academic Writing. Основи англомовного наукового письма: Навч. посібник для студентів, аспірантів і науковців. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 220 с. – Англ., укр.

5.3. Ресурси Інтернет

32. BBC Learning English [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/business/index.html>

33. Business English Exercises [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.bing.com/search?q=www.berrterenglish.com%2Fexerciselist.html&FORM=IE8SRC>.

34. Business English Pod [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.businessenglishpod.com/>.

35. E. L. Easton Business English *online* [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.eleaston.com/biz/home.html>.

36. Macmillan Business [Electronic resource]. – Режим доступу: <http://www.businessenglishonline.net/>.

37. Бюро научно-технических переводов "Норма-ТМ" [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.norma-tm.ru>.

38. Компания Неотэк (Neotech Translation Agency) [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.neotech.ru>.

39. Словарь мультитран [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://multitran.ru>

40. Forum Wirtschaftsdeutsch [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wirtschaftsdeutsch.de>

41. Deutsch als Fremdsprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.deutsch-als-fremdsprache.de>.

42. Goethe-INSTITUT München [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.goethe.de>.

43. Materialien zum Deutschunterricht [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zum.de/cgi-bin/hoturls?deutsch>

44. Texthaus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.texthaus.com>.

45. Institut für Internationale Kommunikation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wirtschaftsdeutsch.de/webliographie/Interkulturelle_Wirtschaftskommunikation/

46. Agence de promotion du Fle [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fle.fr>.

47. Agence Universitaire de la francophonie [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ccip.fr/rime>.
48. [Echange fiches de préparation - Google Groups](#) [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ensmp.fr/~scherer/graticiels>.
49. [Français langue étrangère et langue seconde \(ClicNet\)](#) [электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.clicnet.swarth/more/edu/file/html>